

249. Várpalota, Földvár (Pusztapalota melletti vár) (81309)(Veszprém megye) **Kö, Kk**

A várat irodalom nem említi. Cserpák Ferenc és Miseta Rita 2012. augusztus 19-én ismerte fel az eddig ismeretlen várat. Bejelentésük alapján a KÖH részéről augusztus 28-án Sárosi Edit járta be a várat fent nevezettek kíséretében. A várat középkorinak határozta meg, és 14–15. századi cserepeket, égett paticsörredékeket gyűjtött a felszínen.

A vár Pusztapalota közismert váromtól ÉK-re, légtávolságban 130 m-re, a mély völgy túoldalán, egy ÉNy–DK irányú, rendkívül meredek, többnyire kőgörgetes oldalú hegynyúlvány végén van. A hegynyúlvány lejtős vége, a vártól kissé távolabb, sziklafokban végződik. A vár területét ÉNy felé árokral átvágott keskeny hegynyereg köti össze a hegy többi részével. Központi platója gömbölyű sarkú téglalap alakú, bolygatatlan, peremén erődítésnek, falnak nincs nyoma. Területe 23×16 m. A felszínen középkori edénytörödékek találhatók. Egyenes árok és ennek külső oldalán sánc keríti 4–5 m-rel alacsonyabb szinten, de a DK-i, természetes hegyoldalon nincs árok.

Cserpák Ferenc és Miseta Rita szeptember 15-én kísért fel a várba, melyet az ő közreműködésükkel felmértem.

NOVÁKI GYULA

250. Vép, Felső kert – Vasút utca (KÖH 51134)(Vas megye) **Á**

2012. szeptember 6-án, Vépen, a Kodály Zoltán u. 16. sz. alatt, családi ház építése mellett láttunk el szakfelügyeletet. Az épület alapárkának kialakítása során 4 Árpád-kori gödör került elő, melyeket még aznap feltártunk. Az objektumokból néhány fazéktörödékek kerültek elő. A jellemző díszítés a bekarcolt csigavonal volt, melyet több esetben a vállon ferde bevagdálásokkal kombináltak. Két gödörben apró vassalak is előkerült. A régészeti objektumok a telek Ny-i szélé közelében kerültek elő, az útpadkától kb. 10–12 m távolságra.

HORNOK PÉTER

251. Vértessomló, Vitányvár (KÖH 56085)(Komárom-Esztergom megye) **Kk**

2012. július 28. és augusztus 5. között tervásatást folytattunk a korábban régészetileg még kutatatlan Vitányvárnál. A vár falainak romló állaga sürgős falkonzerválást tenne szükségessé, ezt megelőzően kezdtünk feltárást. Ennek célja az volt, hogy segítsük a minimálisan szükséges műemléki helyreállítást, illetve a különböző, ásatási eredményeket nélkülöző rekonstrukciós elképzelések fenntarthatóságát eldöntsük.

Három területen húztuk kutatóárkainkat. Az 1. árkot a vár belső területén jelöltük ki, olyan helyen, ahol a felmenő falak magassága nem haladta meg az 1 m-t. Hosszúsága 10 m volt, szélessége 2,5 m, iránya ÉNy–DK, így ezzel a váruvart kettéosztó kisebb, vékonyabb fal mindkét oldalán vizsgálhattuk a betöltést. Az árok ÉNy-i végében az É-i, egykoron többszintes épület udvar felőli falának külső falsíkját találtuk meg, közvetlenül mellette azonban a vélhetően több m vastag omladékréteg felső szintjét sikerült csupán eltávolítani, a laza szerkezetű betöltés omlékonyasága miatt. Az árok közepén húzóódó, az udvart kettéosztó vékonyabb fal mindkét oldalát megbolygatták a

20. század második felében, erre az ott talált szemét utal. D-i oldalán a bolygatási vastagság mintegy 130–160 cm-es, alatta agyagréteg található, vastagságát nem tudtuk meghatározni idő hiányában. Az agyagréteg tetején töredezett, faragott kőlapokat találtunk, amelyek talán az udvart boríthatták. Ugyanezen falszakasz É-i oldalán az újkori bolygatás mélyebbre hatolt, itt pedig – nagyjából a szomszédos agyagos szint alatt kicsivel – egy olyan falszakasz tetejét találtuk, amely valószínűleg egy korábbi építési periódus részét képezte, mert a felső falszakasz síkjával oldalsíkja nem egyezik.

A 2. árkot a vártól É-ra, a falakat körbefogó külső sáncgyűrű átvágására jelöltük ki. Hosszúsága 9 m volt, szélessége 1,5 m. A korábbi rekonstrukciós feltételezéseket az átvágás nem erősítette meg, ugyanis sem köfalnak, sem pedig cölöpökből álló falnak nyomait nem találtuk. Egy kiemelkedő, viszonylag keskeny talpszélességű sáncot hoztak létre, tetejét és külső oldalát kemény, apró köves rétegekkel erősítették meg, a vár felőli belső oldalán pedig egy mély árok keletkezett, amelyet a várból tűz alatt tudtak tartani. Ennek alját valószínűleg a sziklaalapozás jelentette. Belső oldalának feltöltődéséből a várfalak omladékkövei, egy faragott nyílászárókeret töredéke, valamint kisebb használati tárgyak, edénytörödékek kerültek elő.

A 3. árok szintén a várfalakon kívül volt, hosszúsága 6 m, szélessége 1,5 m. Egy olyan kisebb platón jelöltük ki, amelyről nem lehetett eldönteni, milyen funkciót láthatott el. Betöltéséből reneszánsz ablakkeretek töredékei kerültek elő, néhány vas tárgy és edénytörödékek, illetve több állatsont. A teljes kibontás után, a rétegvonalak alapján világossá vált, hogy a várhoz vezető út nyomvonalára bontottunk rá, ennek alapját kemény, apró köves réteg alkotta, illetve a lejtő felőli oldalán még egy világosabb szürke, kemény réteggel kiszélesítették, így szélessége már elegendő volt a várat megközelítő szekerek számára is.

Az ásatáson a Vitányvár Baráti Kör Egyesület tagjai és Schmidtmayer Richárd régész segítettek munkánkat. A leletanyag a tatai Kuny Domokos Megyei Múzeumban került elhelyezésre.

LÁSZLÓ JANOS

252. Viss határa(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **U, B, Á, Kö, Ű**

2012 őszén Istvánovits Eszter, a nyíregyházi Jósza András Múzeum régésze felajánlotta egy közös terepbejárás lehetőségét Viss községben, annak okán, hogy az innen származó arany kincslelet lelőhelyét azonosíthatjuk. A nyíregyházi kollégákkal a helyszínre érkezett Bartha Dénes nyugalmazott tanár, aki még emlékezett arra, hogy honnan kerültek elő az aranytárgyak. A tanár úr gyermekkorában a községben élt, így kiváló helyismerettel rendelkezett. A helyszíni szemlét a Közép-dülfőtől É-ra eső területen kezdtük. Ezt követően még két lelőhelyet jártunk be, amelyek a községtől DNy-ra, a helybéliek által „Antalkának” nevezett területen, egy viszonylag sík részen találhatóak. A fémkeresésben Bacskai István volt segítségünkre műszeres leletfelderítéssel.

Forduló-dülfőtől D-re (KÖH 90207): A Forduló-dülfőtől D-re eső domb felszínén csekély számban fordultak elő középkori töredékek és apró embercsontdarabok. Kisebb fém tárgyak újkori jelenlétre utalnak.

Forduló-dülfőtől É-ra (KÖH 90195): A térképen Forduló-dülfőként jegyzett határrész két egymáshoz közeli, de különálló, erősen lekopott felületű domb. A tanár úr emlékezete szerint